

آیین دادرسی کیفری
دانشگاهی

www.ketab.ir

مؤلف: مجتبی باری

وکیل پایه یک دادگستری و مدرس دانشگاه

سرشناسه	:	باری، مجتبی، ۱۳۵۶
عنوان و نام پدیدآور	:	آیین دادرسی کیفری دانشگاهی / مولف مجتبی باری
مشخصات نشر	:	تهران، کتاب آوا، ۱۳۹۷
مشخصات ظاهری	:	۵۵۹ ص
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۴۵۴-۴
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	آیین دادرسی جزایی- ایران
موضوع	:	Criminal procedure- Iran
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۷ ب۲/۴۶۰۴/۴ KMH
رده بندی دیویی	:	۳۴۵/۵۵۰۵
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۳۴۸۸۵۶

آیین دادرسی کیفری دانشگاهی

انتشارات کتاب آوا

مولف:	مجتبی باری-۰۹۱۲۱۵۹۸۹۰۹
ناشر:	کتاب آوا
نوبت چاپ:	اول-پاییز ۱۳۹۷
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
قیمت:	۴۵۰۰۰ ریال
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۴۵۴-۴

نشانی دفتر مرکزی: انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، بن بست حقیقت، پلاک ۱، طبقه ۲، واحد ۴
شماره‌های تماس: ۶۶۹۷۴۶۴۵ | ۶۶۹۷۴۱۳۰ | ۶۶۴۰۷۹۹۳ | دورنگار: ۶۶۲۰۱۵۱

avabook kazemi@yahoo.com www.avabook.com

فروشگاه کتاب آوا: اسلام‌شهر، خیابان صیاد شیرازی (خیابان دانشگاه)، داخل کوچه فرمانداری

تلفن: ۵۶۳۵۴۶۵۱

هرگونه تکثیر این اثر از طریق ارسال یا بارگذاری فایل الکترونیکی، یا چاپ و نشر کاغذی آن بدون مجوز ناشر، به هر شکل، اعم از فایل، سی‌دی، افست، ریسوگراف فتوکپی، زیراکس یا وسایل مشابه، به صورت متن کامل یا صفحانی از آن، تحت هر نام اعم از کتاب، راهنما، جزوه، یا وسیله کمک آموزشی، در فضای واقعی یا مجازی، و همچنین توزیع، فروش، عرضه یا ارسال اثری که بدون مجوز ناشر تولید شده، موجب پیگرد قانونی است.

فهرست مطالب

۱۷	فصل اول: کلیات
۱۹	مبحث اول: تعریف آئین دادرسی کیفری و تمایز آن با سایر رشته‌ها
۳۳	مبحث دوم: نظام‌ها و تشریفات آئین دادرسی کیفری
۳۹	فصل دوم: اقامه و تعقیب دعوی عمومی
۴۱	مبحث اول: تفکیک جرم عمومی از جرم خصوصی
۴۴	مبحث دوم: اقامه و تعقیب دعوی عمومی
۴۹	مبحث سوم: ویژگیهای نهاد تعقیب
۵۲	مبحث چهارم: شکایت شکات
۵۶	مبحث پنجم: اعلام جرم
۵۸	مبحث ششم: گزارش ضابطان دادگستری
۵۹	فصل سوم: موانع تعقیب دعوی عمومی
۶۱	مبحث اول: سکوت زیان دیده
۶۴	مبحث دوم: مصونیت (تحصیل اجازه)
۶۷	مبحث سوم: اناطه
۶۹	مبحث چهارم: جنون
۷۳	فصل چهارم: سقوط دعوی عمومی
۷۵	مبحث اول: کلیات
۷۷	مبحث دوم: فوت متهم یا محکوم علیه
۷۹	مبحث سوم: گذشت شاکی یا مدعی خصوصی در جرائم قابل گذشت

- مبحث چهارم: شمول عفو ۸۳
- مبحث پنجم: نسخ مجازات قانونی ۸۶
- مبحث ششم: شمول مرور زمان ۸۷
- مبحث هفتم: توبه متهم در موارد پیش بینی شده در قانون ۹۶
- مبحث هشتم: اعتبار امر مختوم ۱۰۰

فصل پنجم: دعوی خصوصی ۱۰۳

- مبحث اول: وجه افتراق دعوی خصوصی و دعوی عمومی ۱۰۵
- مبحث دوم: مهلت طرح دعوی خصوصی ۱۰۵
- مبحث سوم: انواع ضرر ۱۰۹
- مبحث چهارم: اقامه دعوی خصوصی ۱۱۲
- مبحث پنجم: علل سقوط دعوی خصوصی ۱۱۳
- مبحث ششم: اجرای احکام ضرر زیار ۱۱۳

فصل ششم: ضابطان دادگستری ۱۱۵

- مبحث اول: تعریف و مصادیق ۱۱۷
- مبحث دوم: حدود اختیارات ضابطین ۱۲۱
- مبحث سوم: تکالیف ضابطان دادگستری ۱۲۵
- مبحث چهارم: ممنوعیت‌ها و محدودیت‌های قانونی ضابطان دادگستری ۱۳۶
- مبحث پنجم: اعتبار گزارش ضابطان دادگستری ۱۳۸
- مبحث ششم: بازداشت متهم توسط ضابطین ۱۳۹
- مبحث هفتم: نظارت بر ضابطین ۱۴۰
- مبحث هشتم: ضابطان نظامی و تکالیف آنان ۱۴۰
- مبحث نهم: صلاحیت رسیدگی به جرم ضابطین دادگستری ۱۴۳

فصل هفتم: تحقیقات مقدماتی ۱۴۵

- مبحث اول: تعریف ۱۴۷
- مبحث دوم: اصول حاکم بر تحقیقات مقدماتی ۱۴۷
- مبحث سوم: ویژگیهای تحقیقات مقدماتی ۱۵۱
- مبحث چهارم: جهات شروع تحقیقات مقدماتی ۱۵۳

۱۵۸.....	مبحث پنجم: تکلیف به قبول شکایت
۱۵۹.....	مبحث ششم: تفاوت‌های اساسی شکایت شاکی و اعلام جرم
۱۶۰.....	مبحث هفتم: نقش سازمان‌های مردم نهاد در شروع به تعقیب
۱۶۲.....	مبحث هشتم: علل توقف تحقیقات مقدماتی
۱۶۹.....	مبحث نهم: میانجی‌گری در تحقیقات مقدماتی
۱۷۳.....	مبحث دهم: کیفرخواست شفاهی
۱۷۴.....	مبحث یازدهم: مقام انجام دهنده تحقیقات مقدماتی
۱۷۷.....	مبحث دوازدهم: تفتیش محلی یا معاینه محل
۱۸۰.....	مبحث سیزدهم: بررسی صحنه جرم
۱۸۷.....	مبحث چهاردهم: تفتیش و بازرسی منازل و اماکن
۱۹۰.....	مبحث پانزدهم: اموال حاصل از جرم
۱۹۲.....	مبحث شانزدهم: کنترل ارتباطات، اخبارات و مراسلات پستی
۱۹۳.....	مبحث هفدهم: تفتیش و بازرسی مراسلات پستی
۱۹۴.....	مبحث هجدهم: تحقیق از اوراق و اسناد دولتی، رسمی
۱۹۵.....	مبحث نوزدهم: کارشناسی

۱۹۹..... فصل هشتم: بازجویی از متهم و شهود و اقدامات تحقیقی

۲۰۱.....	مبحث اول: ضرورت احضار متهم
۲۰۱.....	مبحث دوم: احضار و بازجویی متهم
۲۱۰.....	مبحث سوم: تحقیق از متهم
۲۱۲.....	مبحث چهارم: تفهیم اتهام
۲۱۳.....	مبحث پنجم: حقوق دفاعی متهم
۲۱۴.....	مبحث ششم: تشکیل پرونده شخصیت
۲۱۷.....	مبحث هفتم: احضار، جلب و تحقیق از شهود

۲۲۳..... فصل نهم: قرارهای تأمین کیفری و نظارت قضایی

۲۲۵.....	مبحث اول: فلسفه صدور قرار تأمین کیفری و نظارت قضایی
۲۲۶.....	مبحث دوم: انواع قرارهای تأمین کیفری
۲۲۷.....	مبحث سوم: اصول لازم الرعایه در صدور قرارهای تأمین
۲۳۱.....	مبحث چهارم: لزوم رعایت تناسب در صدور قرار

- مبحث پنجم: التزام به حضور با قول شرف ۲۳۶
- مبحث ششم: التزام به حضور با تعیین وجه التزام ۲۳۶
- مبحث هفتم: عدم خروج از حوزه قضایی ۲۳۸
- مبحث هشتم: قرار التزام به معرفی نوبتی خود به مراجع قضایی یا انتظامی ۲۳۹
- مبحث نهم: قرار التزام مستخدمان رسمی کشوری یا نیروهای مسلح ۲۳۹
- مبحث دهم: قرار التزام به عدم خروج از منزل یا محل اقامت ۲۴۱
- مبحث یازدهم: قرار کفالت و اخذ وثیقه ۲۴۲
- مبحث دوازدهم: بازداشت موقت (توقیف احتیاطی) ۲۵۵
- مبحث سیزدهم: قرار تامین کیفری در مرحله اجرای احکام ۲۶۳
- مبحث چهاردهم: قرار تامین کیفری در جرم صدور چک بلا محل ۲۶۴
- مبحث پانزدهم: الغاء اراهای تامین و نظارت قضایی ۲۶۴
- مبحث شانزدهم: تخفیف و سبب اید امتیاز ۲۶۵
- مبحث هفدهم: قرارهای تامین در اسخاض حقوقی ۲۶۸
- مبحث هجدهم: قرارهای تامین در خصوص جرمه طفل و نوجوانان ۲۶۹
- مبحث نوزدهم: قرارهای نظارت قضایی ۲۷۰
- مبحث بیستم: جبران خسارت ناشی از بازداشت متهم ۲۷۸

فصل دهم: خاتمه تحقیقات مقدماتی ۲۸۱

- مبحث اول: قرارهای نهایی ۲۸۳
- مبحث دوم: اخذ آخرین دفاع ۲۸۶
- مبحث سوم: اظهار عقیده بازپرس ۲۸۷
- مبحث چهارم: موافقت دادستان ۲۸۹
- مبحث پنجم: حل اختلاف بین دادستان و بازپرس ۲۹۱
- مبحث ششم: رسیدگی به اعتراض به قرارهای نهایی ۲۹۳
- مبحث هفتم: عدم شمول اعتبار امر مختوم ۲۹۴
- مبحث هشتم: ختم تحقیقات در موارد پرداخت دیه از بیت المال ۲۹۶
- مبحث نهم: صدور کیفر خواست ۲۹۹

فصل یازدهم: صلاحیت رسیدگی ۳۰۴

- مبحث اول: تعریف و ویژگی ۳۰۶

۳۰۶.....	مبحث دوم: انواع صلاحیت
۳۰۷.....	مبحث سوم: صلاحیت برون مرزی
۳۱۱.....	مبحث چهارم: صلاحیت‌های درون مرزی
۳۲۰.....	مبحث پنجم: دادسرا (تشکیلات و صلاحیت آن)
۳۲۲.....	مبحث ششم: محاکم کیفری
۳۳۴.....	مبحث هفتم: صلاحیت شخصی
۳۳۹.....	مبحث هشتم: صلاحیت اضافی
۳۴۴.....	مبحث نهم: صلاحیت نسبی
۳۴۴.....	مبحث دهم: دادگاه بخش
۳۴۶.....	مبحث یازدهم: شورای حل اختلاف
۳۵۲.....	مبحث دوازدهم: اختلاف در صلاحیت
۳۵۶.....	مبحث سیزدهم: اعطای نیابت قضایی
۳۵۹.....	مبحث چهاردهم: رد دادرس
۳۶۴.....	مبحث پانزدهم: تعدد قاضی
۳۶۵.....	مبحث شانزدهم: وظایف و اختیارات دادستان کل کشور
۳۷۲.....	فصل دوازدهم: محاکمه و صدور رای
۳۷۴.....	مبحث اول: رسیدگی به ادله اثبات
۳۷۸.....	مبحث دوم: رسیدگی در دادگاه کیفری
۳۹۸.....	مبحث سوم: رسیدگی در دادگاه کیفری یک
۴۱۰.....	مبحث چهارم: رأی غیابی و واخواهی
۴۱۴.....	مبحث پنجم: رسیدگی در دادگاه اطفال و نوجوانان
۴۱۹.....	فصل سیزدهم: تجدیدنظر و فرجام خواهی در احکام
۴۲۱.....	مبحث اول: کلیات
۴۳۶.....	مبحث دوم: رسیدگی در دادگاه تجدیدنظر استان
۴۴۵.....	مبحث سوم: رسیدگی در دیوان عالی کشور
۴۵۱.....	مبحث چهارم: صدور رأی وحدت رویه
۴۵۳.....	مبحث پنجم: اعاده دادرسی عام
۴۵۹.....	مبحث ششم: اعاده دادرسی خاص

فصل چهاردهم: اجرای احکام کیفری و اقدامات تأمینی و تربیتی و هزینه دادرسی ۴۶۳

- مبحث اول: تشکیلات قانونی اجرای احکام کیفری ۴۶۵
- مبحث دوم: وظایف قاضی اجرای احکام ۴۶۷
- مبحث سوم: احکام لازم الاجرا ۴۶۸
- مبحث چهارم: اجرای اقدامات تأمینی و تربیتی ۴۹۹
- مبحث پنجم: هزینه دادرسی ۵۰۱

فصل پانزدهم: آیین دادرسی جرائم نیروهای مسلح ۵۰۷

- مبحث اول: تعاریف و کلیات ۵۰۹
- مبحث دوم: تشکیلات دادرسی و دادگاههای نظامی ۵۱۱
- مبحث سوم: صلاحیت سازمان قضایی ۵۱۵
- مبحث چهارم: کشف جرم و تعقیبات قضائی ۵۱۸
- مبحث پنجم: وکالت در دادرسی دادگاه نظامی ۵۲۶
- مبحث ششم: ترتیب رسیدگی، صدور و ابلاغ رأی ۵۲۶
- مبحث هفتم: تجدیدنظر و اعاده دادرسی ۵۲۸
- مبحث هشتم: اجرای احکام ۵۲۹
- مبحث نهم: زندانها و بازداشتگاههای نظامی ۵۳۰

فصل شانزدهم: آیین دادرسی افتراقی ۵۳۱

- مبحث اول: دادرسی الکترونیکی ۵۳۳
- مبحث دوم: آیین دادرسی جرائم رایانه ای ۵۳۹
- مبحث سوم: آیین دادرسی جرائم اشخاص حقوقی ۵۴۴

ضمایم ۵۴۹

منابع و مأخذ ۵۵۳

حقوق کیفری در ایل دهه نود با تحول چشم گیری روبرو شد، تدوین و تصویب کتابرای این و دوم و سوم و چهارم قانون مجازات اسلامی مشتمل بر هفتصد و بیست و هشت ماده که پس از ده سال تلاش بی وقفه متخصصان نهایتاً در تاریخ اول اسفندماه یکهزار و سیصد و نود و دو کمیسیون قضائی و حقوقی مجلس شورای اسلامی طبق اصل هشتاد و پنجم (۸۵) قانون اساسی تصویب گردید. در یک سو و قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴ مشتمل بر هفت بخش و سپس الحاق بخشهای هشتم، نهم، دهم، یازدهم و دوازدهم (الحاقی ۱۳۹۳/۰۶/۰۸) به قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴ الحاق که مقررات این قانون از تاریخ ۱۳۹۴/۴/۱ لازم الاجراء اعلام شد، از دیگر سو، تمامی کتب منتشر شده و تحقیقات بعمل آمده در زمینه آیین دادرسی کیفری را به حاکمیت و شک مطالعه و تطبیق مقررات قانون جدید نیازمند زمان و منتظر ایجاد رویه قضایی در موارد اختلافی گردید.

شکی نیست که تغییر قانون آیین دادرسی کیفری، بسیاری از تالیفات سابق بر آن را از درجه اهمیت و ارزش ساقط نموده و آنان که دستی بر آتش داشتند و قلمی به دست و صد البته فکری اقتصادی! هنوز جوهر قانون آیین دادرسی کیفری خشک نشده بود و حتی اجرای آن تا الحاق بخش های پنج گانه آخر به تعویق افتاده بود، بازار کتاب را مملو نمودند از کتب پر زرق و برق با عناوینی مختلف؛

که حول محور قانون آیین دادرسی کیفری منتشر می‌شد؛ اما غافل از این که یک قانون زمانی که با این حجم از تغییرات اساسی نسبت به قانون پیشین تدوین می‌گردد مادامی که در محافل علمی و حقوقی در مقام تئوری پردازی علمای حقوق و اجرای قضات شریف دادگستری به نقد کشیده نشده و در محاکم قضایی در مقام عمل هجی نگردیده باشد، روی میز نویسنده ای که درب اتاق مقدس نویسندگی و تالیف را بر روی واقعیات جامعه حقوقی بسته باشد و شبانه در زیر پر شمع بخواهد تفسیر قانون بنویسد، نمی‌تواند مورد شرح و تفسیر قرار گیرد.

غائله ای که مسافت پند سالی است بازار کتاب‌های حقوقی اتفاق افتاده، حرکات شبانه از استیلا تصویب یک قانون و با تفکر صرفاً اقتصادی به چشم می‌خورد، در مردم قانون که هنوز مراحل قطعیت خود را نگذرانده و ممکن است هرگز اجرایی نگردد چنین کتاب در نگاه گذر کتابفروشی‌های حقوقی خودنمایی می‌کند و با ظن فریبده دانشجویان و طالبان شیفته علم را می‌فریبد غافل از آن که یک شبه نمی‌توان تفسیر قانون نوشت و تقدیم این قشر مقدس کرد و این است که نویسندگان متعهد و معجب با راه حاشیه رانده و سر در جیب تفکر کشانده که چرا باید با قانون جدید اینگونه برخورد اقتصاد مدارانه نمود! متأسفانه قانون لازم الاجرا نشده آیین دادرسی کیفری نیز از این امر مستثنی نبوده است.

مجموعه‌های آموزشی قبلی که تحت عنوان بسته‌های میثاق عدالت در دهه‌های شش جلدی به نام «حقوق جزای عمومی»، «حقوق جزای اختصاصی» و «آیین دادرسی کیفری» در اوایل دهه هشتاد منتشر شده توانسته بود به واقع منبع مطمئنی برای استفاده دانشجویان، دانش پژوهان و داوطلبان آزمونهای حقوقی بود که با اصرار دوستان مجموعه حاضر نیز با همان متد و شیوه تدوین و تقدیم جامعه حقوقی گردیده است.

مجموعه ای که پیش رو دارید حاصل ۱۵ سال تجربه وکالت دادگستری، ۱۶ سال تدریس در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی و تحقیق و تفحص در آثار حقوقی اساتید حقوق است که تدوین آن قریب به ۴ سال به طول انجامیده است. لکن با همه این اوصاف، همچنان آن را نیازمند تکمیل می‌بینم و در این زمینه از دوستان، همکاران عزیز، قضات شریف دادگستری، دانشجویان محترم و تمامی خوانندگانی که در مطالعه متون این اثر با اختلاف نظری مواجه شدند، عاجزانه استدعا دارم بنده نوازی نموده و حقیر را در تکمیل این تحقیق یاری رسانند.

آن چه مهم است که قبل از شروع به مطالعه این مجموعه به خوانندگان عزیز یادآوری گردد، این که این مجموعه فقط برای آموزش دانشگاهی و آموزشی تهیه شده است و به عنوان کتاب درسی در توضیح برخی مسائل اختلافی به بررسی اجمالی اکتفاء شده باشد و چنانچه به دنبال تفصیل و توضیح بیشتری می‌باشند می‌توانند به مجموعه «مبسوط» در این «درسی کیفری» مراجعه نمایند و در مقابل خوانندگانی که به دنبال مطالعه اجمال و خلاصه مطالب خصوصاً مطالب کنکوری و آزمونی هستند را به مطالعه کتاب «نکات کلیدی آیین دادرسی کیفری» توصیه می‌نمایم.

در این جا بر خود فرض می‌دانم از تلاش تمامی دوستان، مشوق راهم بوده و رفیق همراه، قدردانی نموده و از همه خوانندگان این مجموعه خصوصاً دانشجویان، محققان، قضات محترم دادگستری و وکلای شریف، انتظار دارم چنانچه ایرادی در مجموعه حاضر یافتند بنده نوازی نموده و با انعکاس آن در تکمیل مجموعه در چاپهای بعدی این حقیر را یاری سازند.

و علیه التکلان

محبتی باری - شهریور ۹۷